Oude Kerk, zondag 17 februari 2019

ds. G.J.A. Veening

gelezen: Jeremia 17:5-10 en Lucas 6:17-26

titel: Wie is er rijk? Ben je gek?

Gemeente van onze Heer Jesus Christus.
"Als ik toch eens rijk was, diebediediebediebediebedom, alle dagen diebediediebediebediebedom, als ik toch eens rijk zou zijn. Niet meer hard te werken, diebediediebediebediebedom, was ik maar een ietsepietsie rijk, diebediediebediebediebedom. Ik bouw een huis met zeventig kamers, allemaal met dik tapijt.....
Tot zover het lied van Tevje in de musical Anatevka. Tevje is een arme man die droomt van rijkdom. In de synagoge mag hij dan vooraan zitten, vooraan in de kerk. Ze zullen hem om raad vragen, want ja, wie rijk is, is geslaagd in het leven en weet dus veel. En dan ook dat huis met 70 kamers, met dik tapijt. Wie deze kamers moet stofzuigen, dat noemt hij niet.
Rijkdom, Tevje droomt er van en hij is niet de enige, denk ik. Want rijk zijn maakt het leven wel een stukje eenvoudiger en rijkdom geeft macht, geeft status. De rijken van deze aarde, zij krijgen veel meer voor elkaar dan anderen. Wie genoeg geld heeft koopt goede voetballers en de club wordt kampioen. We are the champions, no time for losers, geen tijd voor de losers, de mensen die verliezen, die aan de kant staan. Nee, de rijken met geld of de rijken met talent, zij staan vooraan, zij zitten vooraan in het theater, of zij staan vooraan op het toneel als ze rijk zijn aan talent. Of zij vullen stadions vol met publiek, staande op de banken, luid toejuichend, applaus volop, succes, rijk aan succes. We are the champions.
No time for losers, ze mogen hoogstens dromen: als ik toch eens rijk was.
Jesus spreekt mensen aan en spreekt mensen toe. En als eerste de losers. Er zijn mensen bij elkaar, een groot aantal....niet op een berg, nee, op een vlakte. De bergrede is in het evangelie naar Lucas een rede op het vlakke veld. En Jesus spreekt niet in eerste plaats voor de mensen vooraan, niet de machtigen, niet de rijken, nee, achteraan komt eerst. Wie achter is, zal voorgaan. Achteraan komt eerst. Gelukkig jullie die arm zijn, want van jullie is het koninkrijk van God. Gelukkig jullie die arm zijn, en dat is dan ook echt arm in de zin van armoede, tekort hebben. Gelukkig jullie die honger hebben en dan ook echt honger in de zin van tekort aan voedsel. Hier staat het niet in eerste instantie in spirituele zin, maar materieel, echt honger, en dan niet van: "Jij hebt geen honger, jij hebt trek, in de oorlog hadden wij honger" nee, dat ook niet, echt: honger. Gelukkig wie nu huilt. En zo gaat het nog verder. Steeds die mensen die achteraan staan, waarvan wij denken en weten dat ze juist niet gelukkig zijn, zij worden naar voren gehaald, zij worden getroost. En de rijken, zij die niet hongeren, ai, Jesus heeft geen vriendelijke woorden voor hen: Wee jullie die rijk zijn, jullie hebben je deel al gehad. Wee jullie die nu verzadigd zijn, wee, niet te krap. Dit kan lelijk aankomen. Op een moment wordt Jesus gearresteerd en dat is misschien ook een gevolg van deze woorden. Wee jullie die rijk zijn. En dat is in eerste instantie materieel. En dat kan behoorlijk bedreigend overkomen. Heel goed denkbaar is het dat de machtige niet wil dat dit gezegd wordt. Heel goed denkbaar dat de machthebber zo'n profeet, zo'n spreker laat arresteren.
De profeet Jeremia spreekt vergelijkbare taal: vervloekt wie op een mens vertrouwt, wie zijn kracht ontleent aan stervelingen. Steviger nog en wat moeilijk. Want als er

staat “wie zijn kracht ontleent aan stervelingen”, dan mag je ook lezen: wie zich versterkt met vlees op de arm. Wie de spierballen laat rollen, wie vertrouwt op de spierkracht en de kracht om te vechten. Ik las in de krant dat er een nieuwe wapenwedloop dreigt te ontstaan en ik las ook dat wel 20% van de kinderen wereldwijd in oorlogsgebieden leven, veel meer dan een aantal jaren geleden. Vertrouwen op de kracht, gevechtskracht, rijken kunnen dat meer dan armen, rijken kunnen zichzelf ook veel gemakkelijker versterken. Vertrouwen op gevechtskracht, en dat moet dus niet, aldus Jeremia, nee, vertrouwen op God, dan ben je gezegend. Dan ben je als een boom die geplant is aan water, vergelijkbaar met de boom zoals die in psalm 1 genoemd wordt. Geplant aan water, met wortels die reiken tot in de rivier, je zult niet verdrogen. Die kracht blijft en kan je niet ontnomen worden. Dat is een rijkdom die je nooit ontnomen kan worden. De rijkdom in geld, de wapens die een mens of een land kan hebben, het talent dat iemand heeft, ook in goede zin, dat is allemaal tijdelijk, dat verdwijnt een keer. Vertrouwen op God, dat blijft. En zelfs als geloof verdwijnt, zelfs als de gelovige een mens wordt met lege handen, spiritueel, dan nog blijft God geloven in die mens en zal de mens verzadigd worden. Gelukkig ben je als je honger hebt, je zult verzadigd worden. Ja, ook als je geen letterlijke honger hebt, maar spiritueel. Gelukkig ben je als je honger hebt. Ook als je hongert naar recht en gerechtigheid, ook als je verlangt naar vrede en maar al te goed weet dat vrede ver weg is. De honger die Jesus noemt in het evangelie naar Lucas is om te beginnen een materiele honger, honger naar voedsel, maar mag je ook wel ruimer zien. En Jesus is niet zo vriendelijk hier, maar waarschuwt dus ook voor al te veel vertrouwen op eigen macht, in welke vorm dan ook. En de machthebbers, de machthebbers, die hun macht gebruiken om anderen arm te houden of te onderdrukken, zichzelf verrijken ten koste van anderen, deze machthebbers krijgen het “wee” te horen. En andere rijken mogen zich in ieder geval bedenken dat materiele rijkdom het laatste woord niet heeft. Gods koninkrijk is er in de eerste plaats voor mensen die achteraan staan. Gods koninkrijk is er in de eerste plaats voor mensen die hongeren naar geloof, voor mensen die het moeilijk vinden om te geloven en het moeilijk vinden om zin in hun leven te ontdekken. Gods koninkrijk is er in de eerste plaats voor mensen die arm zijn, in letterlijke zin, maar zeker ook voor de mensen die zoeken en niet of niet direct vinden. Zij die aarzelen en tastend zoeken naar zin en bestaan en geloof. Die armen dus ook. Van jullie is het koninkrijk van God. Het is de wereld omgekeerd, het is totaal anders dan wij normaal gesproken ervaren, het is abnormaal, Jesus is niet normaal, niet volgens de norm van de wereld. Geloof is niet normaal, niet volgens de norm van de wereld, die gelooft in het recht van de sterkste, die gelooft in bewapening, die gelooft in de macht van rijkdom, die gelooft in “We are the champions”. Geloof is niet normaal, wijkt af. Jesus is niet normaal, maar wel gezegend. Het afwijkende, het arme, dat wordt gezegend, dat als eerste.

Gemeente van onze Heer Jesus Christus, laten wij nu gewoon abnormaal zijn, als leerlingen van deze Jesus, als volgelingen, abnormaal, vreemd, raar, gek in de ogen van alle wijzen en verstandigen volgens de maatstaven van de wereld. Laten wij nu gewoon gek zijn, in ons opkomen voor de armen, in het afwijzen van vertrouwen op bewapening, in het kiezen voor de lange termijn als het gaat om het leven. Laten wij nu gewoon gek zijn, in vertrouwen op God, die we niet kunnen zien, niet letterlijk tenminste, in vertrouwen op Jesus, die al lang niet meer in ons midden is, niet letterlijk tenminste. Geloven is gek, wijkt af, is niet normaal, wees gek. Wees abnormaal, in de ogen van de wereld, die vertrouwt op kracht die verdwijnt.

Als ik toch eens rijk was.....rijk aan zulke gekkigheid, het lijkt me fantastisch mooi. We are the losers, zingen we dan, uit volle borst en we zijn er blij mee. Geen verstandig mens zal het begrijpen. Wow. Amen.